

לימוד תורה ונישואים, מה קודם?

"ותן חלקנו בתורתך"
סדרת שיעורים על
מעלת התורה ומקום לימודה

ה לעולם ילמד

אדם תורה ואחר כך ישא אשה שאם נשא אשה תחלה אין דעתו פניה ללמד. ואם היה יצרו מתגבר עליו עד שנמצא שאין לבו פני ישא ואחר כך ילמד תורה:

(יז) ואלה שני חיי ישמעאל וגו', אמר רבי חייא בר אבא 87 למה נמנו שנותיו של ישמעאל 88, כדי ליחס בהן שנותיו של יעקב. מן שנותיו של ישמעאל למדנו ששמש יעקב בבית עבר י"ד שנה כשפירש מאביו קודם שבא אצל לבן.

והנה אמר הלשון כדי ליחס בהן כו', ולא אמר כדי לדעת וכלשון דאי' צרבה כדי לדעת מחי נחבדך וקנך, אבל לשון כדי ליחס משמעו שניבין מזה איזה יחס ומעלה בשנותיו, והיינו משום שאין מקום ואופן לומר איזה אפוא בלה יעקב י"ד שנים אלו אם לא צבית עבר, והרי יחוס גדול הוא שהי' כבר בן ששים ויותר וכבר הגיע השעה לישא אשה ולראות זרע, ומכל מקום השליך כל אשר לפניו וישב צבית תלמוד משך רב כזה, עד אשר ידע כי גם כאשר ילך לארס נהרים יהי תלמודו צדו, ואין לך יחס גדול מזה, ולמדנו בזה למי שיש צרכו ללמוד תורה ואח"כ לישא אשה, שלא יעמוד לפניו חשבונו ש"ע שכבר הגיע לפרקו. ודקדקו חז"ל בלשון ליחס שנותיו של יעקב, ולא אמרו ליחס את יעקב, ללמדנו שהשנים הללו שישב שלא צבית אצלו ובהלו נר התורה עליו בלי שום מחשבה, היו טובות ליעקב מכל שנותיו שהיו מותרות, והו יחוסם של השנים הטובות למי שחי בהן:

העמך דבר, בראשית, כה, יג

התורה חיים לעולם, סיכום וסיום.

העש בצלאל. אני מוצאין לשאר הקדוש ברוך הוא למשה לעשות את הפסוק. אמר לו על כל דבר ודבר וצויתו וצל הארון אשר וצויתו. ומה אלא צויה הקדוש ברוך הוא לעשותו לכל ישראל. שלא יבא לאחד מהם פתחון פה על חברו לומר שאני נסתי תורה בארון לסיקר אני לומר תורה נאני יש לי בו יוסר מן ואתה לא נסת בארון כלום אלא מצט לסיקר אין לך טלק בתורה ולך נמשלה התורה לפסוק. הוי' בל-צמא לכו לפנים יחד נה. א. קשם שאין אדם מתבייש לומר לחברו ששני סימ. כך לא יתבייש לומר לשון מקונו ללמדני תורה ללמדני דבר זה. וכשם שהשנים כל הרצח לשנות יקשה בלא מחיר, כך כל הרצח ללמד תורה ללמד בלא מחיר ובלא כסף. שאמר, לכו שקרו בלא-כסף ובלוא מחיר וכו'. ולמה נהנה התורה במדבר. לומר, מה הסודר מקטר לכל בני אדם. אף דברי תורה מקטרין לכל מי שירצה ללמוד. שלא יבא אדם אומר, אני בן תורה ותורה נתונה לי ונאבדתי ואתה נאבדתיך לא הייתם בני תורה אלא נאבדתיך גרים היי. לך קחי. מרשה קהלת יעקב נבדתי נה. וכל מי שמתקבל דבקב. אסלו גרים שפוסקין בתורה, שקולים הם כלתו גדול. שאמר, אשר יקשה אדם האדם נתי בהם אני הי' אליקים' ישיא י"א. בתי ונתי וישאל לא נאמר אלא אדם. לסיקר תורה אדם ומשפט אדם יהיה וגו' נבדתי נה.

הנה תורה וכו'

אם אין ישראל - אין תורה 20

ישראל תורה הם שני צדדים של דבר אחד. "בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו". יש ביטוי מיוחד של ה"אור החיים" הקדוש: אם אין ישראל - אין תורה. ישראל הם הכתובת של התורה. התורה הזאת שאנו מדברים עליה, לומדים אותה ומקיימים אותה - יש לה שורש עליון. חמדה גנוזה. תורה מן השמים, ניתנה לנו במאבק, לאחר נצחוננו של משה רבינו בהורדתה ארצה. התורה פונה אלינו ויורדת אלינו - "יורד ד' על הר סיני". התורה נוצרה כך וסודרה כך כדי להופיע בעולם הזה אלינו ועל ידינו - ולא על-ידי מישהו אחר. ומתוך-כך, לו יצוייר שאין ישראל בעולם - אין כתובת של חלות התורה. שאלה: האם הכתובת הזאת היא רק ענין טכני חיצוני של חלות או שהיא ענין יותר פנימי? תשובה: הכל ענין אחד. אין פנימי לחוד וחיצוני לחוד, נשמה לחוד וגוף לחוד. ישראל ותורה הם מציאות אחת ואתחדות אחת. "עם זו יצרתי לי, תהילתי יספרו". כך הוא סדר התגלות האלוהות בעולם. וכן במלכים: "הנה נא ידעתי כי אין אליהם בכל הארץ כי אם בישראל". כך העובדה האלוהית.

אם אין תורה - אין ישראל 21

כשם שאם אין ישראל אין תורה, כך לא פחות מזה: אם אין תורה - אין ישראל. וכך יש להבין בצורה אמיתית את שני המדרשים הידועים, כתנא דבי אליהו: ישראל קמו לתורה ובהקלה רבה: "מי נברא בשביל מ, התורה בשביל ישראל או ישראל בשביל תורה?... תורה בשביל ישראל". באים אנשים אפיקורסים לעסוק בביורורים על "דת ומדינה" ואומרים - אם-כן, הלאומיות והמדינה הן מעל לתורה! צריך להבין בצורה אמיתית: נכון שישארל קודמים לתורה, אבל יש לזכור על איזה ישראל אנו מדברים. כשמדברים למשל על ראובן - הכוונה לראובן החי, החי בחיוביות פנימית ונשמתי. וכך גם לצבור יש נשמה - נשמת האומה. כשאנו מדברים על ישראל - הכוונה לישראל החי בכל מילואו, לנשמת ישראל. הביטוי "ישראל החי", ממילא כולל את התורה המופיעה בכל פרטיה ודקדוקיה.

הנה תורה וכו'

בשול תורה נקשב לכל אדם קפי מרכנתו, ומי ששכח לעלות במחשבתו למרכנתו גדולה, והוא מתעצל או מתפחד, ומאס בקבלתו העליונה, ומניח את עצמו להיות למשה, הרי הוא מואס את תורת ד' הנאמרת לו, ששעל זה נאמר שנתר הקדוש ברוך הוא על עבדו וזה גלוי עניות ושפלות דמים ולא ותר על מקשה של תורה.

הנה תורה וכו'

והנראה כי לא

10

היו תוזרים בהם כלל ומה שהקשו בתוספות
(שבת פח, א) למה כפה עליהם הר כגיגית
הרי כבר קדמו נעשה לנשמע, דבר זה מפני
5 כי התורה שהיא לישראל בה קיום העולם וכמו
שאמר (שם פח, א) אם מקיימין את התורה
מוטב ואם לאו אתזיר את העולם לתוהו ובהו,
וא"כ התורה הוא מחויב והכרחי ומה בכך שהם
קבלו התורה והקדימו נעשה לנשמע מ"מ נתנה
10 לישראל התורה כמו שהיא בעצמה וכיון שהתורה
בעצמה הכרחי כך נתינת תורה לישראל בהכרח
הגמור שאם אין התורה העולם חרב, ומ"ש (שם)
דאיכא מודעא רבה לאורייתא דסוף סוף כיון
שהיתה התורה בהכרח דבר זה הוא מודעא רבה
15 לאורייתא ואיך לא יהיה כפה עליהם הר כגיגית
כי יאמרו כי התורה אינה מוכרחת ומהויבת
בעולם רק שבאה התורה לעולם בשביל שרצו
בה ישראל שהיו מקבלים אותה מדעתם ואינו
דבר מוכרח ואין הדבר כך כי התורה היא מחויבת
20 בהכרח ואם לא היה התורה היה חוזר העולם
לתוהו ובוהו וכפי שהיה התורה בעצמה כך
היה קבלתה שהכרית אותם על זה, ועוד בשביל
כך היה כופה עליהם הר כגיגית כדי שיהיו
אנוסים שהיה מאנס אותם על קבלת התורה וכיון
25 שהיו ישראל אנוסים ובמאנס כתיב (דברים כב,
כט) לא יוכל לשלחה כל ימיו וכן לא יפרד
ישראל מן הש"י לעולם

אגב, הקדמה לאוני חז"ל

ויתצבו

9

בתורתית הדר *א"ר אנדימי בר חמא בר
חסא מלמד שבפה הקב"ה עליהם את התר
כניגות ואמר להם אם אתם מקבלים התורה
5 מוטב ואם לאו שם תרא קבורתכם א"ר אחא
בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא אמר
רבא (א) אעפ"כ הדר קבלוה בימי אחשווש
דכתיב *קמו וקבלו היהודים *קמו מה
שקבלו כבר *אמר חזקיה מאי דכתיב
10 *משמים השמעת דין ארץ יראה ושקפה אם
יראה למה שקפה ואם שקפה למה יראה.
אלא בתחילה יראה ולבסוף שקפה ולמה
יראה כדריש לקיש ראמר *ויש לקיש מאי
דכתיב *יהי ערב ויהי בקר יום הששי ה'
15 יתורה למה לי מלמד שהתנה הקב"ה עם
מקבלים התורה אתם מתקיימין ואם לאו
אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו ;

אגב

עולת ראייה (לקוטים)

תורה. הוראה יצאה לישראל, לא חזון-לב, לא תכונה של התיצרות חזיונית,
לא התרגשות נפשית, לא התורה של איזה מעמד או מעמדים נפשיים פרטיים או
כלליים, הראויים ליחיד או לציבור, לדור או לדורות, כי-אם הוראה, תורה המורה
את המציאות, המורה את החיים, המורה את הנשמה, המורה את הגויה, המורה את
הפרט, המורה את הכלל, המורה את הדור, המורה את העולם, המורה דור דורים,
המורה עולמי עולמים.

ח"ג, פיקי טלוי

פרקו

אורות התורה

פרק יב

יב.

שקינת התורה מצנינת יפה בנשמה את התכונה הישראלית וצונחתה
המקינת, וכוה היא ממלאת את האמה חיים, פשימצאו בכללותה
שוקדים רבים, וממילא פל אחד ואחד, הפועל על פי חלקו, בונה הוא
עולם מלא.

יג.

יש מוסר פנימי של שקינת התורה, הבא מאהבת האמה וכבודה: אין
לא ירצה בן ישראל לדעת את כל תורת אמתו, התכיבה והקדושה,
לכל פרטיה, עד כמה שידו מגעת באהבה נאמנה. ודכך זה פסח הוא
לעסק בתורה לשמה במקנה היותר נשגב.

13

ו.

אל נחשב אדם שאפשר להיות חיים ורנניים בלא אור התורה. קשם
שאי אפשר להיות בלא אור נאורי, בלא מזון ומשקה, עוד יותר נותר
מזה אי אפשר להיות בלא חיות התורה. ואם רואים אנו בני אדם
רחוקים מן התורה נחיים, באמת מדת ורמניותם היא רק לפי אותו
הענין שהם קשורים אל התורה, או אל אותם שהם חיים מן התורה,
או שיש בהם בסתר נשמתם אינה אוצר של ירשה מהשפעת מן
התורה, שאבותיהם וכו' להם בדרות קרובים.

14

12